

POLICY
PAPER #3

Φεβρουάριος 2025

Το ελεύθερο εμπόριο στην Ελλάδα και την ΕΕ σήμερα:

Περισσότερες διεθνείς συμφωνίες σημαίνει πρόσβαση
σε καλύτερα και φθηνότερα αγαθά

Συντάκτης: Κωνσταντίνος Σαραβάκος

Το ελεύθερο εμπόριο στην Ελλάδα και την ΕΕ σήμερα:

Περισσότερες διεθνείς συμφωνίες σημαίνει
πρόσβαση σε καλύτερα και φθηνότερα αγαθά

Κωνσταντίνος Σαραβάκος

Επικεφαλής Ερευνών του Κέντρου Φιλελεύθερων Μελετών

Πρώτη Έκδοση

Αθήνα, Φεβρουάριος 2025

Επιτελική Σύνοψη

Στο παρόν κείμενο πολιτικής αναλύεται η επίδοση της Ελλάδας στον τομέα του ελεύθερου εμπορίου, όπου το 2022 κατείχε την 23η θέση στην ΕΕ με βαθμολογία 8,49/10. Πιο συγκεκριμένα, αναλύονται οι περιορισμοί στη μετακίνηση κεφαλαίων και ανθρώπων κατά την περίοδο 2000-2022, σύμφωνα με τον Δείκτη Οικονομικής Ελευθερίας του Ινστιτούτου Fraser. Η ανάλυση καταδεικνύει ότι στο πεδίο των κεφαλαιακών ελέγχων η Ελλάδα ξεπέρασε τον μέσο όρο της ΕΕ-27 την περίοδο 2002-2004, ενώ από το 2005 έως το 2020 κατέγραψε σημαντική υποχώρηση, ιδιαίτερα το 2015 όταν οι λόγω των περιορισμών έφτασε σε ιστορικό χαμηλό (0,77/10) μετά την ανακοίνωση του δημοψηφίσματος. Από το 2020, η Ελλάδα ανέκαμψε, βαθμολογούμενη με 7,09 το 2022, παρά την αρνητική τάση κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Η ελευθερία στις χρηματοοικονομικές συναλλαγές βελτιώθηκε σταδιακά, και η προστασία ξένων περιουσιακών στοιχείων αποκαταστάθηκε μετά την κρίση. Η ανάλυση της πρόσφατης εξαγωγικής δραστηριότητας της Ελλάδας, καταδεικνύει αύξηση 38,3% το 2022 σε σχέση με το προηγούμενο έτος, ενώ αντίστοιχα το 2023 καταγράφηκε μείωση 8,7%. Ως προς το ελεύθερο εμπόριο στην ευρωπαϊκή αγορά, η ανάλυση καταδεικνύει τη σημασία της μείωσης των κανονιστικών περιορισμών από την ΕΕ για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, ενώ οδηγεί στη διατύπωση προτάσεων πολιτικής για την άρση περιορισμών στην Ελλάδα και την ενίσχυση της πρόσβασης σε αγαθά και υπηρεσίες. Για την υποστήριξη των κοινωνικών ομάδων που πλήττονται από την απελευθέρωση του εμπορίου προτείνονται αντισταθμιστικά μέτρα.

Λέξεις κλειδιά: Ελεύθερο εμπόριο, συμφωνίες ελεύθερου εμπορίου, κίνηση κεφαλαίου, εξαγωγές, Ελλάδα, Ευρωπαϊκή Ένωση.

Προτεινόμενη αναφορά: Σαραβάκος Κ. (Φεβρουάριος 2025). Το ελεύθερο εμπόριο στην Ελλάδα και την ΕΕ σήμερα. Κείμενο Πολιτικής (3). Κέντρο Φιλελεύθερων Μελετών – Μάρκος Δραγούμης.

Βασικά συμπεράσματα:

- Στη γενική επίδοση στο πεδίο του ελεύθερου εμπορίου για το 2022 με βάση τον Δείκτη Οικονομικής Ελευθερίας, η Ελλάδα βρίσκεται 23η θέση ανάμεσα στις 27 χώρες της ΕΕ με βαθμολογία 8,49 στα 10. Οι χώρες με την καλύτερη επίδοση στην ΕΕ είναι Ολλανδία και η Μάλτα, ενώ χαμηλότερα από την Ελλάδα βρίσκονται η Κροατία, η Σλοβενία, η Πολωνία, και η Βουλγαρία.
- Στους περιορισμούς στη μετακίνηση κεφαλαίων και ανθρώπων, η Ελλάδα την περίοδο 2002-2004 ξεπέρασε τον μέσο όρο της ΕΕ-27, ωστόσο από το 2005 έως το 2020 κατέγραψε σταθερά χαμηλότερη επίδοση, με την πιο έντονη απόκλιση να σημειώνεται το 2015 (4,94 έναντι 7,51). Τα τελευταία χρόνια, καταγράφεται βελτίωση, με την Ελλάδα να βαθμολογείται με 7,09 το 2022, έναντι 7,85 της ΕΕ-27. Πιο συγκεκριμένα:
 - Στους κεφαλαιακούς ελέγχους (capital controls) από το 2000 έως το 2005, η βαθμολογία της Ελλάδας παρέμεινε σταθερή. Από το 2005 έως το 2014, καταγράφηκε υποχώρηση, ενώ το 2015 η βαθμολογία έφτασε σε ιστορικό χαμηλό με 0,77 στα 10 με την επιβολή περιορισμών μετά την προκήρυξη του δημοψηφίσματος. Η βαθμολογία ανέκαμψε πλήρως το 2020, μετά την πλήρη άρση των κεφαλαιακών ελέγχων που κράτησαν 5 χρόνια.
 - Στους περιορισμούς στις χρηματοοικονομικές συναλλαγές, από το 2000 έως το 2010, υπήρξε βελτίωση στη βαθμολογία. Από το 2011 έως το 2019, καταγράφηκε υποχώρηση λόγω της κρίσης, ενώ το 2022 η βαθμολογία της Ελλάδας πλησίασε τον μέσο όρο της ΕΕ-27.
 - Στην προστασία ξένων περιουσιακών στοιχείων από το 2000 έως το 2005 σημειώθηκε βελτίωση. Από το 2008 έως το 2014, η βαθμολογία υποχώρησε λόγω της κρίσης, ενώ από το 2020 ανέκαμψε σταδιακά.
- Το 2022 οι ελληνικές εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 38,3% σε σχέση με το προηγούμενο έτος, ενώ το 2023 αντίστοιχα οι ελληνικές εξαγωγές μειώθηκαν κατά 8,7%. Η σωρευτική αύξηση της περιόδου 2021-2023 έφτασε το 29,6%. Πιο συγκεκριμένα:
 - Το 2023, οι ελληνικές εξαγωγές επικεντρώθηκαν κυρίως στα ορυκτά καύσιμα (16,476 δις ευρώ), τα τρόφιμα και τα ζώντα ζώα (7,581 δις ευρώ), και τα βιομηχανικά είδη ταξινομημένα κατά πρώτη ύλη (7,356 δις ευρώ). Σημαντικές αυξήσεις από το 2021 σημειώθηκαν σε έλαια και λίπη (92,8%), ορυκτά καύσιμα (42,2%), και τρόφιμα (28,7%). Μικρότερες αυξήσεις παρατηρήθηκαν στα χημικά προϊόντα (4,6%), ενώ οι εξαγωγές μη βρώσιμων πρώτων υλών μειώθηκαν κατά 15,9%. Το εξαγωγικό εμπορικό τοπίο της Ελλάδας χαρακτηρίζεται από ισχυρή παρουσία ενεργειακών και αγροτικών προϊόντων.
- Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, η ΕΕ κατέχει ηγετική θέση στο διεθνές εμπόριο, με την αγορά της να είναι από τις μεγαλύτερες στον κόσμο, με εκτιμώμενο συγκεντρωτικό ΑΕΠ περίπου 17 τρισεκατομμυρίων ευρώ από το 2023. Ωστόσο, οι εκτιμήσεις δείχνουν ότι μέχρι το 2050 κανένα κράτος μέλος της ΕΕ δεν θα ανήκει στην ομάδα G7 και ότι το μερίδιο της ΕΕ στο παγκόσμιο ΑΕΠ μπορεί να πέσει κάτω από 10%, από 14% που είναι σήμερα.

Εισαγωγή: Ελλάδα, Ευρωπαϊκή Ένωση και ελεύθερο εμπόριο

Το ελεύθερο εμπόριο αποτελεί μία από τις πιο αποτελεσματικές πολιτικές για μία οικονομία σε βαθμό που οι περισσότεροι οικονομολόγοι συμφωνούν ως προς αυτό, πράγμα σπάνιο για την οικονομική επιστήμη. Ενδεικτικά, 8 στους 10 κορυφαίους οικονομολόγους στον κόσμο, ανάμεσα τους οι [Daron Acemoglu](#) (MIT), [Alberto Alesina](#) (Harvard) και [William Nordhaus](#) (Yale), πως το ελεύθερο εμπόριο βελτιώνει την παραγωγική αποδοτικότητα μιας οικονομίας και προσφέρει καλύτερες επιλογές στους καταναλωτές, ενώ μακροπρόθεσμα αυτά τα οφέλη υπερσκελίζουν τυχόν επιπτώσεις στην απασχόληση.¹

Ακριβώς λόγω αυτής της σημαντικής ωφέλειας που προκύπτει από το ελεύθερο εμπόριο, η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) έχει μακρά ιστορία στην προώθησή του, αρχής γενομένης από την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα το 1951. Από τη δεκαετία του 1980, οι σημαντικές παγκόσμιες προσπάθειες φιλελευθεροποίησης έδωσαν έμφαση στο ελεύθερο εμπόριο ως βασικό παράγοντα βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου παγκοσμίως και ωφέλησαν όλα τα εμπλεκόμενα μέρη.² Το ελεύθερο εμπόριο και οι ανταγωνιστικές αγορές έχουν θεμελιώδη σημασία για την ΕΕ και διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη βελτίωση των δεικτών ποιότητας ζωής, επιτρέποντας στα άτομα να ανταλλάσσουν ελεύθερα αγαθά και υπηρεσίες. Δεν είναι τυχαίο ότι το εμπόριο είναι ο πρωταρχικός μηχανισμός μέσω του οποίου οι χώρες που συμμετέχουν στη διαδικασία ένταξης στην ΕΕ αυξάνουν τη συνολική οικονομική τους

ελευθερία.³ Η τάση απελευθέρωσης του εμπορίου στην ΕΕ, η οποία επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από τη λειτουργία της κοινής αγοράς και τις συμφωνίες με τις υπό ένταξη χώρες, προέρχεται περισσότερο από τη βαθιά ριζωμένη παράδοση της Ένωσης για ελεύθερο εμπόριο παρά από πρόσφατες πρωτοβουλίες απελευθέρωσης. Η διαπραγματεύση και η επικύρωση των συμφωνιών ελεύθερου εμπορίου στα εθνικά κοινοβούλια των κρατών μελών της ΕΕ σήμερα, παρουσιάζουν τόσο τοπικές όσο και θεσμικές προκλήσεις. Αφενός, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ηγείται των διαπραγματεύσεων βάσει οδηγιών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, αφετέρου για την επικύρωση είναι συχνά απαραίτητη η έγκριση των εθνικών κοινοβουλίων, γεγονός που περιπλέκει τη διαδικασία. Ενδεικτικά, την περίοδο 2012-19, η ΕΕ διαπραγματεύτηκε 16 συμφωνίες ελεύθερου εμπορίου, με μόνο τρεις να καταφέρνουν να λάβουν την έγκριση των εθνικών κοινοβουλίων.⁴ Αυτή η πολιτική αντίσταση έχει συχνά τις ρίζες της σε ανησυχίες σχετικά με την ασφάλεια των θέσεων εργασίας, τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις και την επιρροή των ομάδων συμφερόντων.

Η διαπίστωση πως το ελεύθερο εμπόριο παράγει θετικά αποτελέσματα για την οικονομία συγκεντρώνει επίσης μεγάλα ποσοστά συμφωνίας μεταξύ των κορυφαίων οικονομολόγων και στην Ελλάδα, καθώς η συντριπτική πλειονότητα του Ελληνικού Πάνελ Οικονομολόγων (πάνω από 8 στα 10 μέλη του) πιστεύουν πως η σύναψη συμφωνιών ελεύθερου εμπορίου παρέχει σε χώρες

- 1 Kent Clark Center. (2012). [Free trade Question A: Freer trade improves productive efficiency and offers consumers better choices, and in the long run these gains are much larger than any effects on employment](#). The University of Chicago Booth School of Business.
- 2 Boudreaux, D. J. (2018) Free trade and how it enriches us. Institute of Economic Affairs Discussion Paper, Issue 94.
- 3 Schizas, E., Vidali, M., and Saravakos, C. (2020) Does accession process to European Union lead to more economic freedom? Empirical evidence on the EU enlargement between 2000 and 2017. In Saravakos, C. (ed.), EU Accession and Economic Freedom: An empirical analysis of the effect of EU membership and its antecedents on economic freedom. Athens: European Liberal Forum (ELF) and Center for Liberal Studies (KEFIM).
- 4 Hammond, A., Gómez Hernández, A., Hewson, V., Kamall, S., O'Mullony, A., Saravakos, C., Stagnaro, C., & Turillazzi, A. (2021). Raising Barriers: Transforming attitudes to trade in Southern Europe. Brussels: EPICENTER.

όπως η Ελλάδα σημαντικά μεσομακροπρόθεσμα οφέλη που αντισταθμίζουν τα όποια βραχυπρόθεσμα κόστη στην εγχώρια παραγωγή και την απασχόληση, και γι' αυτό πρέπει να επιδιώκεται ενεργά.⁵ Η Ελλάδα, ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), συμμετέχει ενεργά στη διαμόρφωση εμπορικών συμφωνιών, δημιουργώντας ευκαιρίες οικονομικής ανάπτυξης και ενισχύοντας τους δεσμούς με τους εμπορικούς της εταίρους. Μέσω της ευρωπαϊκής κοινής αγοράς, επωφελείται από την κατάργηση δασμών στα εμπορεύματα που διακινούνται εντός της Ένωσης, ενώ αξιοποιεί τις εμπορικές συμφωνίες της ΕΕ με χώρες όπως ο Καναδάς και η Νότια Κορέα. Σημαντικό ρόλο στις εμπορικές σχέσεις της Ελλάδας διαδραματίζει η Τουρκία, με την οποία έχει υπογράψει Τελωνειακή Ένωση από το 1996, εξαλείφοντας δασμούς στα βιομηχανικά προϊόντα και παρέχοντας καλύτερη μεταχείριση στα αγροτικά. Παράλληλα, η Ελλάδα έχει συνάψει διμερείς εμπορικές συμφωνίες, όπως με τις Ηνωμένες Πολιτείες το 1990, προωθώντας το εμπόριο προϊόντων όπως υφάσματα, τρόφιμα και πετρέλαιο, ενώ οι ΗΠΑ εξαγουν μηχανήματα, αεροσκάφη και ιατρικό εξοπλισμό. Άλλες σημαντικές συμφωνίες έχουν υπογραφεί με χώρες όπως η Ελβετία, το Ισραήλ και η Σερβία.⁶ Οι εμπορικές συμφωνίες συμβάλλουν στη μείωση των εμπορικών εμποδίων, όπως δασμών και ποσοστώσεων, διευκολύνοντας τις εξαγωγές, ενισχύοντας την οικονομική ανάπτυξη και δημιουργώντας θέσεις εργασίας. Επιπλέον, προωθούν τη συνεργασία και ενδυναμώνουν τις διπλωματικές σχέσεις μεταξύ των χωρών.

Η αντίσταση στο ελεύθερο εμπόριο συχνά επι-

δεινώνεται από την ασυμμετρία στα οφέλη της απελευθέρωσης του εμπορίου. Ενώ οι καταναλωτές επωφελούνται χάρη στις χαμηλότερες τιμές και τις περισσότερες επιλογές, ορισμένοι εγχώριοι παραγωγοί αντιμετωπίζουν αυξημένο ανταγωνισμό, ο οποίος τους οδηγεί σε οικονομικές απώλειες.⁷ Για να αντιμετωπίσουν αυτή την πρόκληση, οι υποστηρικτές των συμφωνιών ελεύθερου εμπορίου θα πρέπει να δώσουν απαντήσεις στο αφήγημα των θιγόμενων ομάδων συμφερόντων δίνοντας έμφαση στα μακροπρόθεσμα οφέλη του διεθνούς εμπορίου, όπως η αύξηση της ανάπτυξης και της παραγωγικότητας, που αποτελούν τους ισχυρότερους παράγοντες για την ευημερία μιας κοινωνίας έναντι του προστατευτισμού. Δεν είναι τυχαίο πως η επαναφορά της συζήτησης για δασμούς στη δημόσια συζήτηση φαίνεται να έχει αρνητικό αντίκτυπο στην οικονομία. Το Tax Foundation υπολογίζει ότι η αύξηση των δασμών που περιλαμβάνεται ως δέσμευση στο πρόγραμμα του νέου Προέδρου των ΗΠΑ, Ντόναλντ Τραμπ, θα αυξήσει τις τιμές, θα μειώσει την προσφορά αγαθών και υπηρεσιών και θα οδηγήσει σε απώλεια 1,3 εκατομμύριων θέσεων εργασίας μακροχρόνια. Η δημοσιονομική επίπτωση μπορεί να φτάσει ακόμα και τα 6 τρις δολάρια σε βάθος δεκαετίας.⁸

Στην παρούσα ανάλυση, θα εξετάσουμε την επίδοση της Ελλάδας σχετικά με το ελεύθερο εμπόριο, στοχεύοντας να εντοπίσουμε τα αδύνατα σημεία της σημερινής πολιτικής και πώς αυτά μπορούν να επιλυθούν με τρόπους που οδηγούν στην αύξηση της συνολικής ευημερίας.

5 Στην Ερώτηση απάντησαν 30 Ελληνίδες και Έλληνες οικονομολόγοι. Εξ αυτών, το 83% θεωρεί ότι η σύναψη συμφωνιών ελεύθερου εμπορίου ωφελεί μακροπρόθεσμα και χώρες με τα χαρακτηριστικά της Ελλάδας, ενώ ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι η αντίθετη άποψη δεν καταγράφηκε στις απαντήσεις. Μεταξύ των δύο επιλογών τοποθετήθηκε το 17% των απαντησάντων. Βλ. σχετικά ΚΕΦΙΜ. (2021, Οκτώβριος 19). [Ελληνικό Πάnel Οικονομολόγων: Ερώτηση 19 Οκτωβρίου 2021](#). ΚΕΦΙΜ.

6 SBE 2023 Atlanta Congress. (2023, September 3). [Trade agreements: Greece](#).

7 Olson, M. (1965). *The Logic of Collective Action: Public Goods and the Theory of Groups*. Cambridge: Harvard University Press.

8 York, E., Watson, G., Durante, A., & Li, H. (2024). [Donald Trump tax plan 2024](#).

Το ελεύθερο εμπόριο στην Ελλάδα: από την πολιτική της ΕΕ στην εθνική πολιτική

Από την ένταξή της στην ΕΕ το 1981, η Ελλάδα ανήκει στην κοινή ευρωπαϊκή αγορά και τα θέματα διεθνούς εμπορίου επηρεάζονται σε σημαντικό βαθμό από το θεσμικό πλαίσιο της ΕΕ. Οι συμφωνίες ελεύθερου εμπορίου στην ΕΕ εμπίπτουν στην κατηγορία των κοινά καταναμημένων αρμοδιοτήτων (shared competence). Με άλλα λόγια, τόσο η ΕΕ όσο και τα κράτη μέλη μπορούν να νομοθετούν και να υιοθετούν νομικά δεσμευτικές πράξεις στον τομέα της πολιτικής εμπορίου. Ωστόσο, λόγω της κοινής εμπορικής πολιτικής, η ΕΕ διαπραγματεύεται και συνάπτει συμφωνίες ελεύθερου εμπορίου εξ ονόματος του συνόλου των κρατών μελών, καθιστώντας την αρμοδιότητα αυτή κυρίως κεντρική σε επίπεδο ΕΕ. Στη συνέχεια, οι συμφωνίες αυτές ισχύουν κατά ένα μέρος ακόμα και πριν την κύρωσή τους από όλα τα εθνικά κοινοβούλια. Συνεπώς, η πολιτική ελεύθερου εμπορίου ασκείται σε μεγάλο βαθμό σε κεντρικό επίπεδο και οι επιδόσεις των κρατών μελών στους σχετικούς δείκτες είναι κοινές. Υπάρχουν, ωστόσο, ορισμένα πεδία όπου τα κράτη μέλη δεν έχουν όλα την ίδια επίδοση, η οποία επηρεάζεται περισσότερο από την εθνική πολιτική.

Η παρούσα ενότητα διερευνά τους τομείς στους οποίους η εμπορική πολιτική της ΕΕ ασκείται εθνικά, χρησιμοποιώντας τα πιο πρόσφατα δεδομένα (2022) του Δείκτη Οικονομικής Ελευθερίας του Fraser⁹. Ένα από τα πέντε βασικά πεδία του Δείκτη Οικονομικής Ελευθερίας είναι η ελευθερία του διεθνούς εμπορίου, όπου προσεγγίζεται η ύπαρξη εμπορικών περιορισμών στην διασυνοριακή ανταλλαγή αγαθών, υπηρεσιών και κεφα-

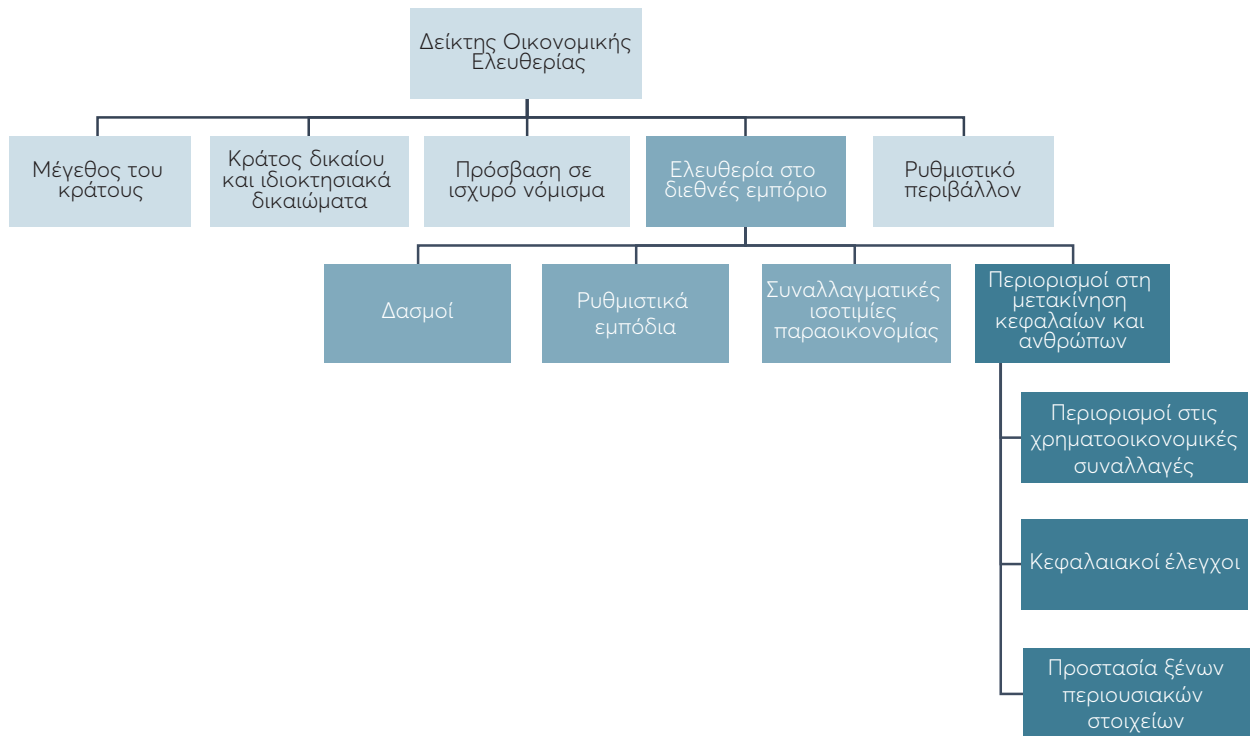
λαίων. Στο πεδίο του ελεύθερου εμπορίου συμπεριλαμβάνεται ο υποδείκτης *Περιορισμοί στη μετακίνηση κεφαλαίων και ανθρώπων*, όπου τα κράτη μέλη της ΕΕ δεν έχουν κοινή βαθμολογία, αλλά κάθε κράτος έχει διαφορετική επίδοση βάσει της εθνικής του πολιτικής. Ο υποδείκτης αυτός μετρά τον βαθμό που η οικονομία είναι ανοιχτή στις διεθνείς ροές κεφαλαίου και ανθρώπων και έχει 3 βασικές κατηγορίες:

- **Περιορισμοί στις χρηματοοικονομικές συναλλαγές:** Μετρά το επίπεδο ρυθμίσεων που επιτρέπουν ή περιορίζουν τις διεθνείς χρηματοοικονομικές συναλλαγές.
- **Κεφαλαιακοί έλεγχοι:** Αποτυπώνει το εύρος των περιορισμών που εφαρμόζονται στις διεθνείς ροές κεφαλαίων. Περιλαμβάνει έως 13 είδη περιορισμών και μετρά σε τι βαθμό τα κεφάλαια μπορούν να κινούνται ελεύθερα μεταξύ χωρών.
- **Προστασία ξένων περιουσιακών στοιχείων:** Αξιολογεί την προστασία ξένων επενδύσεων από απαλλοτριώσεις ή αυθαίρετες πολιτικές. Περιλαμβάνει δεδομένα για την παρουσία ξένων επενδυτών, τη νομική προστασία τους και την επίδραση των ρυθμίσεων στις άμεσες ξένες επενδύσεις (FDI). Ο δείκτης αξιολογεί τη σταθερότητα και την ασφάλεια των ξένων περιουσιακών στοιχείων.

Στο σχήμα 1. Παρουσιάζονται τα πεδία, οι υποδείκτες και οι κατηγορίες της οικονομικής ελευθερίας.

9 Gwartney, J., Lawson, R., and Murphy, R. (2024). [Economic Freedom of the World: 2024 Annual Report](#). Toronto: Fraser Institute.

Σχήμα 1. Πεδία, υποδείκτες και κατηγορίες της οικονομικής ελευθερίας. Με έντονο σκούρο μπλε οι κατηγορίες που αναλύονται στη μελέτη.

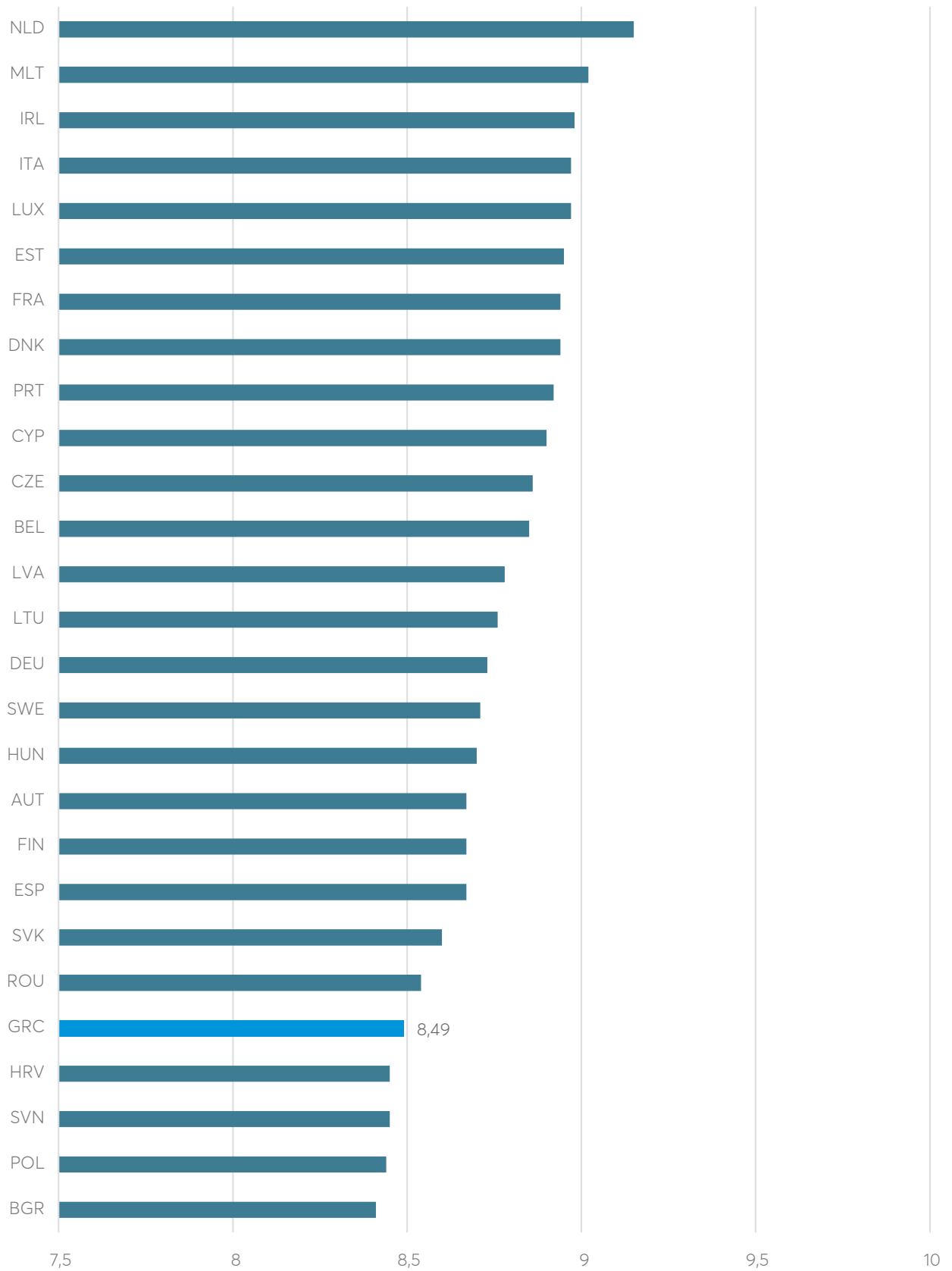

Η επίδοση της Ελλάδας στις κατηγορίες του ελεύθερου εμπορίου που αποτελούν αρμοδιότητες των κρατών – μελών της ΕΕ

Ξεκινώντας από τη γενική επίδοση στο πεδίο του ελεύθερου εμπορίου για το 2022, η Ελλάδα βρίσκεται 23^η θέση ανάμεσα στις 27 χώρες της ΕΕ με βαθμολογία 8,49 στα 10 (Γράφημα 1). Η πορεία της Ελλάδας παρουσιάζει διακυμάνσεις σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ-27. Μέχρι το 2004, η Ελλάδα είχε υψηλότερες επιδόσεις. Από το 2005

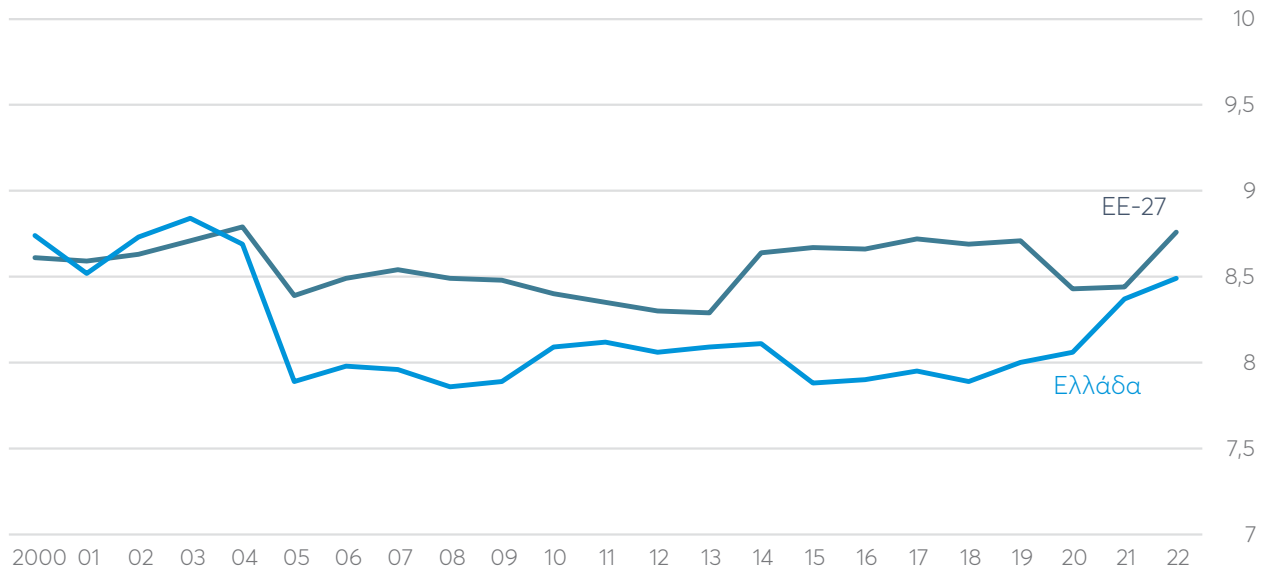
έως το 2020, υπολείπονταν σταθερά, με τη μεγαλύτερη απόκλιση να παρατηρείται το 2005 (7,89 έναντι 8,39). Τα τελευταία χρόνια (2021-2022), η Ελλάδα συγκλίνει ξανά στον μέσο όρο, φτάνοντας το 8,49 το 2022, σε σύγκριση με το 8,76 της ΕΕ-27 (Γράφημα 2). Οι χώρες με την καλύτερη επίδοση στην ΕΕ είναι Ολλανδία και η Μάλτα, ενώ χαμηλότερα από την Ελλάδα βρίσκονται η Κροατία, η Σλοβενία, η Πολωνία, και η Βουλγαρία.

Γράφημα 1. Δείκτης οικονομικής ελευθερίας, πεδίο ελεύθερου εμπορίου για την ΕΕ-27, 2022.

Πηγή: Gwartney et al. (2024).

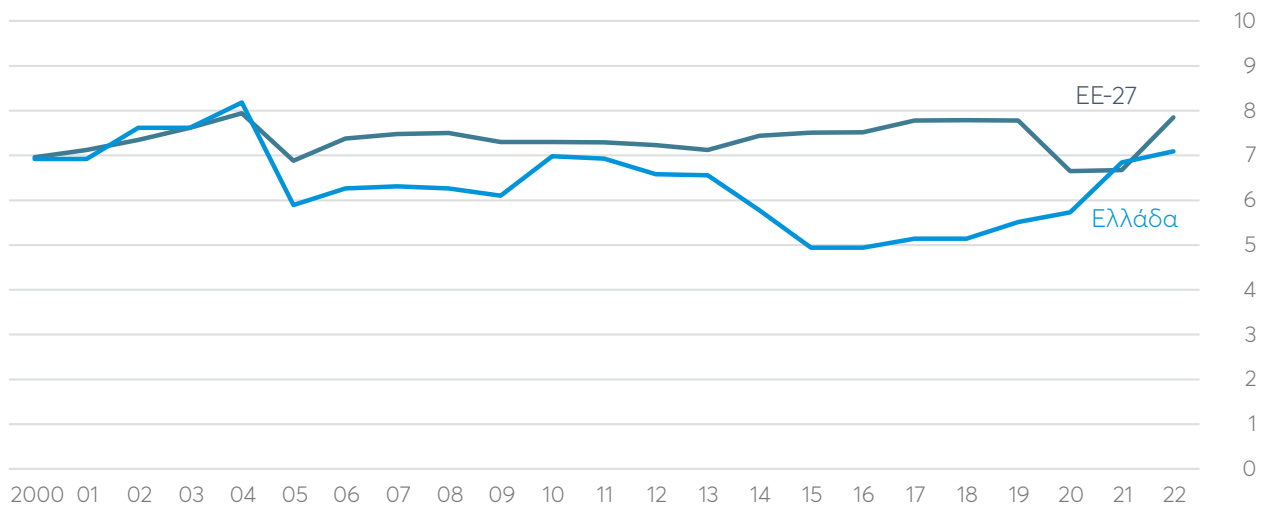
Γράφημα 2. Γενική βαθμολογία ελεύθερου εμπορίου για την Ελλάδα και μέσος όρος των κρατών της ΕΕ, 2000-2022.

Στον επιμέρους υποδείκτη *Περιορισμοί στη μετακίνηση κεφαλαίων και ανθρώπων*, ο οποίος λαμβάνει βαθμολογίες μόνο από κατηγορίες της εθνικής πολιτικής και όχι στο σύνολο της ΕΕ, η Ελλάδα την περίοδο 2002-2004, ξεπερνούσε τον μέσο όρο της ΕΕ-27. Ωστόσο, από το 2005 έως το 2020,

κατέγραφε σταθερά χαμηλότερη επίδοση, με την πιο έντονη απόκλιση το 2015 (4,94 έναντι 7,51). Τα τελευταία χρόνια, παρατηρείται βελτίωση, με την Ελλάδα να φτάνει το 7,09 το 2022, έναντι 7,85 της ΕΕ-27.

Γράφημα 3. Βαθμολογία στον υποδείκτη, περιορισμοί στη μετακίνηση κεφαλαίων και ανθρώπων για την Ελλάδα και μέσος όρος των κρατών της ΕΕ, 2000-2022.

Πηγή: Gwartney et al. (2024). Ίδιοι υπολογισμοί.

Εστιάζοντας στις κατηγορίες του ελεύθερου εμπορίου, εντοπίζουμε πως οι χαμηλότερες βαθμολογίες σημειώνονται κυρίως στους κεφαλαιακούς ελέγχους (capital controls) και αμέσως μετά στην προστασία ξένων περιουσιακών στοιχείων. Σε καλύτερη κατάσταση βρίσκονται οι περιορισμοί στις χρηματοοικονομικές συναλλαγές (Γράφημα 4).

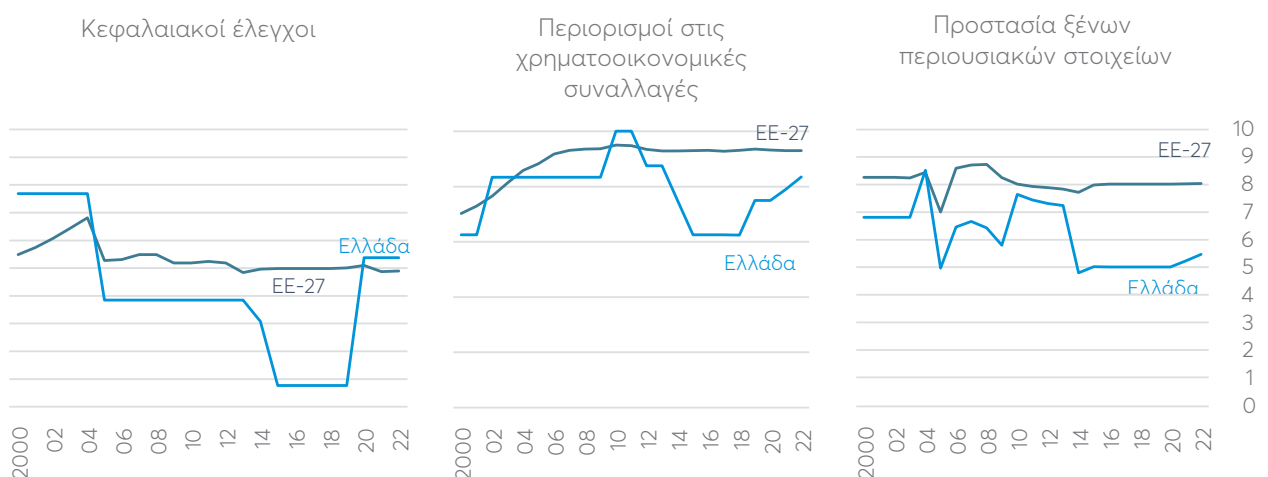
Πιο συγκεκριμένα, από το 2005 ξεκινάει μια ισχυρή μείωση της βαθμολογίας στους κεφαλαιακούς ελέγχους, μέχρι το 2015 όπου η βαθμολογία υποχώρησε απότομα στο 0,77, όταν και εφαρμόστηκε πλήρης περιορισμός στην κίνηση κεφαλαίων τον Ιούνιο του 2015 με την ανακοίνωση του δημοψηφίσματος στις 27 Ιουνίου 2015 (ΦΕΚ Α' 63). Στις 28 Ιουνίου 2015, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) δεν αύξησε τη ρευστότητα των ελληνικών τραπεζών και διατήρησε το όριο παροχής ρευστότητας μέσω του ELA στο ίδιο επίπεδο. Μετά την απόφαση αυτή και για να αποφευχθεί μαζική απόσυρση καταθέσεων (bank run), το Συμβούλιο Συστημικής Ευστάθειας εισηγήθηκε την επιβολή κεφαλαιακών ελέγχων. Το υπουργικό συμβούλιο υιοθέτησε την πρόταση, επιβάλλοντας τραπεζική αργία από 29 Ιουνίου έως 6 Ιουλίου 2015 και ημερήσιο όριο αναλήψεων 60 ευρώ, μέσω Πρά-

ξης Νομοθετικού Περιεχομένου. Οι κεφαλαιακοί έλεγχοι παρέμειναν έως το 2019, όταν ξεκίνησε η σταδιακή χαλάρωση, με την πλήρη άρση να επιτυγχάνεται το 2020 και την Ελλάδα να ξεπερνά τη μέση βαθμολογία των κρατών της ΕΕ.

Ως προς τους περιορισμούς στις χρηματοοικονομικές συναλλαγές, η βαθμολογία της Ελλάδας βελτιώθηκε από το 2000 μέχρι το 2010, φτάνοντας στο 10, ξεπερνώντας τον μέσο όρο της ΕΕ-27. Ωστόσο, από το 2011, με την έναρξη της κρίσης, η βαθμολογία υποχώρησε σημαντικά, πέφτοντας στο 6,25. Μετά το 2019, παρατηρείται σταδιακή ανάκαμψη, φτάνοντας το 8,35 το 2022, πλησιάζοντας τα επίπεδα της ΕΕ-27.

Τέλος, η πορεία της Ελλάδας ως προς την προστασία ξένων περιουσιακών στοιχείων από το 2000 έως το 2022 εμφανίζει έντονες διακυμάνσεις. Ενώ το 2004 υπήρξε βελτίωση φτάνοντας το 8,51, μετά το 2008 η βαθμολογία υποχώρησε σημαντικά με την έναρξη της οικονομικής κρίσης, αγγίζοντας το 4,79 το 2014. Από το 2015 η επίδοση παρέμεινε στάσιμη μέχρι το 2020, ενώ το 2022 η βαθμολογία ανέβηκε στο 5,47. Ο μέσος όρος της ΕΕ-27 παρέμεινε σχετικά σταθερός, καταγράφοντας υψηλές βαθμολογίες συγκριτικά σε όλη τη διάρκεια της περιόδου.

Γράφημα 4. Βαθμολογία στις κατηγορίες περιορισμοί στη μετακίνηση κεφαλαίων και ανθρώπων για την Ελλάδα και μέσος όρος των κρατών της ΕΕ, 2000-2022.

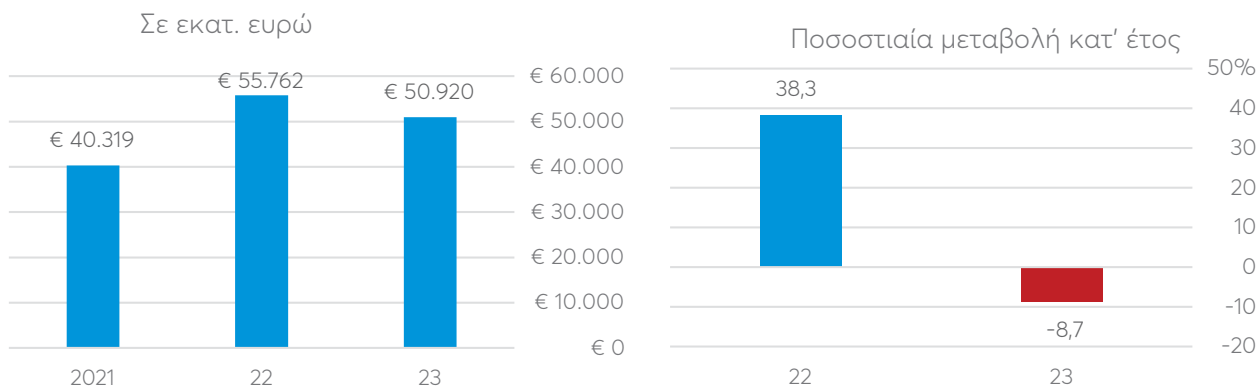
Πηγή: Gwartney et al. (2024). Ίδιοι υπολογισμοί.

Η κατεύθυνση των ελληνικών εξαγωγών σήμερα:

Το 2022 οι ελληνικές εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 38,3% σε σχέση με το προηγούμενο έτος, ενώ το 2023 αντίστοιχα οι ελληνικές εξαγωγές μειώθηκαν κατά 8,7%. Η σωρευτική αύξηση της περιόδου 2021-2023 έφτασε το 29,6% (Γράφημα

5). Το εμπορικό έλλειμμα το 2023 μειώθηκε κατά 20%, καλυπτόμενο κυρίως από εξαγωγές υπηρεσιών. Οι εξαγωγές προς την ΕΕ αποτελούν το 57% του συνόλου, με κύριους προορισμούς την Ιταλία, τη Βουλγαρία και τη Γερμανία.¹⁰

Γράφημα 5. Επίπεδο ελληνικών εξαγωγών, 2021-2023.

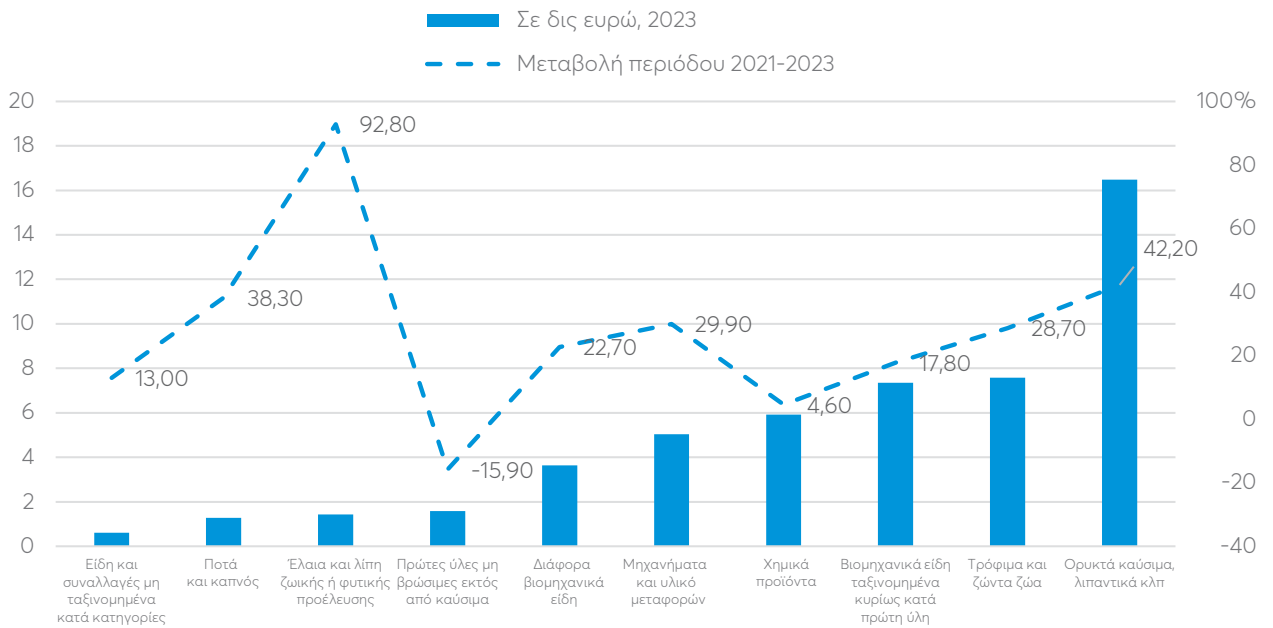
Πηγή: Enterprise Greece. (n.d.). [Εξαγωγές](#). Υπουργείο Εξωτερικών. Ίδιοι υπολογισμοί.

Όπως παρουσιάζεται στο Γράφημα 6, το 2023 οι ελληνικές εξαγωγές επικεντρώθηκαν κυρίως στα ορυκτά καύσιμα (16,476 δις ευρώ), τα τρόφιμα και τα ζώα ζώντα (7,581 δις ευρώ), και τα βιομηχανικά είδη ταξινομημένα κατά πρώτη ύλη (7,356 δις ευρώ). Σημαντικές αυξήσεις από το 2021 σημειώθηκαν σε έλαια και λίπη (92,8%), ορυκτά καύσιμα

(42,2%), και τρόφιμα (28,7%). Μικρότερες αυξήσεις παρατηρήθηκαν στα χημικά προϊόντα (4,6%), ενώ οι εξαγωγές μη βρώσιμων πρώτων υλών μειώθηκαν κατά 15,9%. Το εξαγωγικό εμπορικό τοπίο της Ελλάδας χαρακτηρίζεται από ισχυρή παρουσία ενεργειακών και αγροτικών προϊόντων.

10 Enterprise Greece. (n.d.). [Εξαγωγές](#). Υπουργείο Εξωτερικών.

Γράφημα 6. Κλάδοι εστίασης των ελληνικών εξαγωγών, 2023.

Πηγή: Enterprise Greece. (n.d.). [Εξαγωγές](#). Υπουργείο Εξωτερικών. Ίδιοι υπολογισμοί.

Η πολιτική της ΕΕ για το ελεύθερο εμπόριο: Οι προκλήσεις σήμερα και η δυνητική ωφέλεια για την Ελλάδα και το σύνολο της ΕΕ

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1990, η ΕΕ κατέχει ηγετική θέση στο διεθνές εμπόριο, με την αγορά της να είναι από τις μεγαλύτερες στον κόσμο, με εκτιμώμενο συγκεντρωτικό ΑΕΠ περίπου 17 τρισεκατομμύρια ευρώ από το 2023.¹¹ Ωστόσο, οι εκτιμήσεις δείχνουν ότι μέχρι το 2050 κανένα κράτος μέλος της ΕΕ δεν θα ανήκει στην ομάδα G7 και ότι το μερίδιο της ΕΕ στο παγκόσμιο ΑΕΠ μπορεί να πέσει κάτω από το 10%, από 14% που είναι σήμερα.¹² Ως εκ τούτου, υπάρχει επείγουσα ανάγκη για εσωτερικές και εξωτερικές οικονομικές πολιτικές που ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία. Ιστορικά, η εμπορική πολιτική της ΕΕ έχει επικεντρωθεί σε ένα ρυθμιστικό πλαίσιο που προστατεύει τους καταναλωτές, διασφαλίζοντας παράλληλα την περιβαλλοντική βιωσιμότητα και τη σταθερότητα της αγοράς για τα κράτη μέλη της. Τα πρότυπα αυτά, αν

και ευνοούν την παραγωγή προϊόντων υψηλής ποιότητας και την παροχή εξελιγμένων υπηρεσιών, συνεπάγονται δυσκίνητες διαδικαστικές υποχρεώσεις, γεγονός που οδηγεί σε υψηλό κόστος συμμόρφωσης, το οποίο μπορεί να περιορίσει την προσαρμοστικότητα και να μειώσει την ανταγωνιστικότητα σε μια ολοένα και ταχύτερα εξελισσόμενη παγκόσμια οικονομία.

Τα τελευταία χρόνια δημιουργείται μια τάση διάσπασης σε γεωπολιτικά και οικονομικά μπλοκ. Η διαδικασία παγκοσμιοποίησης φαίνεται να υποχωρεί, κυρίως λόγω των γεωπολιτικών εντάσεων, του αυξανόμενου κύματος προστατευτικών πολιτικών σε όλο τον κόσμο και των διαταραχών που προκάλεσε η πανδημία COVID-19. Το 2020, ο οικονομολόγος Douglas Irwin σημείωσε ότι η πανδημία αναγκάζει την παγκόσμια οικονομία να

¹¹ Eurostat (2024b) [GDP and main components](#) (output, expenditure and income).

¹² Bauer, M. and Pandya, D. (2024). EU autonomy, the Brussels effect, and the rise of global economic protectionism. Occasional paper 1/2024. Brussels: European Centre for International Political Economy.

υποχωρήσει από τη διαδικασία παγκοσμιοποίησης. Ως αποτέλεσμα της τάσης αυτής, πολλοί πιστεύουν ότι η αποπαγκοσμιοποίηση επηρεάζει ήδη σημαντικά την παγκόσμια οικονομία, με τους επενδυτές και τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής να επικεντρώνονται στις περιφερειακές συμμαχίες και την αυτάρκεια. Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία σηματοδότησε μια άλλη φάση στην τάση της αποπαγκοσμιοποίησης, όπου οι νέοι κανονισμοί και τα προστατευτικά μέτρα δικαιολογούνται από γεωπολιτικές προκλήσεις.¹³

Ωστόσο, μια πιο προσεκτική εξέταση αποκάλυπτει ότι η παγκόσμια οικονομία μπορεί να εξακολουθεί να κινείται προς μια βαθύτερη ολοκλήρωση με νέες και εξελισσόμενες μορφές. Η ισχύς του παγκόσμιου εμπορίου, ιδίως των αγαθών, παρέμεινε ισχυρή παρά τους κλυδωνισμούς της αγοράς που προκάλεσε η πανδημία το COVID-19. Ως σημαντικός εμπορικός εταίρος της ΕΕ, η Κίνα έχει επιταχύνει τις εξαγωγικές της δραστηριότητες κατά τη διάρκεια της περιόδου 2019-23, αυξάνοντας σημαντικά το πλεόνασμα της μεταποίησης, εξέλιξη που αντανάκλα την αυξανόμενη κυριαρχία της στις παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού σε τομείς όπως τα ηλεκτρικά οχήματα, τα εξαρτήματα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και άλλα προϊόντα υψηλής τεχνολογίας. Παρά τις θεωρίες περί αποπαγκοσμιοποίησης, ο κόσμος παραμένει διασυνδεδεμένος, με την οικονομική παρουσία της Κίνας να ξεπερνά πλέον εκείνη των παραδοσιακών παραγωγικών δυνάμεων, όπως η Γερμανία και η Ιαπωνία.

Για την ΕΕ, αυτές οι μεταβαλλόμενες τάσεις στο εμπόριο και τον οικονομικό προσανατολισμό υποδηλώνουν ότι μια προσέγγιση προσανατολισμένη στην αγορά – που δεν προσανατολίζεται δηλαδή στην αυτάρκεια ή την απομόνωση – προσφέρει μεγαλύτερη ανθεκτικότητα και στρατηγικά πλεονεκτήματα. Ενώ η οικονομική ολοκλήρωση εντός της ΕΕ επικεντρώνεται στην ενίσχυση των δεσμών μεταξύ των κρατών μελών, οι βιομηχανικοί και παραγωγικοί τομείς της Ένωσης εξακολουθούν να εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από εξωτερικές

αλυσίδες εφοδιασμού, ιδίως εκείνες της Κίνας. Για παράδειγμα, η δεσπόζουσα θέση της Κίνας στους τομείς της υψηλής τεχνολογίας και της πράσινης τεχνολογίας έχει συμβάλει στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας και στη μείωση του κόστους για τις ευρωπαϊκές βιομηχανίες, καθώς ευγραμμίζεται με τους στόχους της Πράσινης Συμφωνίας της ΕΕ, και διευκολύνει την πρόσβαση σε οικονομικά προσιτές τεχνολογίες και εξαρτήματα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Ωστόσο, αυτή η εξάρτηση από τις εισαγωγές αυξάνει επίσης την ευαισθησία των ευρωπαϊκών βιομηχανιών σε εξωτερικές διαταραχές, όπως η συμφόρηση της αλυσίδας εφοδιασμού ή γεωπολιτικές εντάσεις. Αυτό το επίπεδο εξάρτησης από τις εισαγωγές υπογραμμίζει την ανάγκη για μια διαφοροποιημένη και ανθεκτική εμπορική πολιτική. Αυτό καθιστά επιτακτική την ανάγκη διαχείρισης των προκλήσεων που προκύπτουν από την παγκοσμιοποίηση και τη στήριξη των βιομηχανικών και περιβαλλοντικών φιλοδοξιών της ΕΕ αντί της υποχώρησης.

Πρόσφατες αλλαγές στη δομή και τη ροή των άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ) τροφοδοτούν εκ νέου τη συζήτηση σχετικά με την αποπαγκοσμιοποίηση. Παράλληλα, αλλαγές στη φορολογική πολιτική έχουν επηρεάσει τη ροή των επενδύσεων σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες, αλλά συνολικά το απόθεμα άμεσων ξένων επενδύσεων στην ΕΕ έχει αποδειχθεί ανθεκτικό. Κατά την περίοδο 2013-22, το απόθεμα άμεσων επενδύσεων από τον υπόλοιπο κόσμο στην ΕΕ-27 αυξήθηκε από περίπου 9,9 τρισεκατομμύρια ευρώ σε 14,6 τρισεκατομμύρια ευρώ, γεγονός που δείχνει μια συνεχή, αν και σταδιακή, αύξηση των εισροών ξένων κεφαλαίων. Δεδομένης της ανομοιόμορφης ανάπτυξής τους στα επιμέρους κράτη-μέλη, οι ΑΞΕ διαδραματίζουν επίσης κρίσιμο ρόλο στη διαμόρφωση του τοπίου της οικονομίας της ΕΕ. Για παράδειγμα, το απόθεμα ΑΞΕ της Γερμανίας αποτιμήθηκε σε πάνω από 1 τρισεκατομμύριο ευρώ το 2022, από 701,7 δισεκατομμύρια ευρώ το 2013 – μια αύξηση 43% – γεγονός που καταδεικνύει τη θέση της σε λο, τι αφορά τη βιομηχανία και την οικονομία εντός

13 World Bank. (2022). [World Development Report 2023: Trade and Tensions in a Fragmented World](#).

του μπλοκ. Με παρόμοιο τρόπο, το απόθεμα ΑΞΕ της Ιρλανδίας αυξήθηκε σημαντικά από 300,7 δισεκατομμύρια ευρώ το 2013 σε 1,28 τρισεκατομμύρια ευρώ το 2022 – αύξηση 326% – γεγονός που αντανάκλα τη δημοτικότητα της ως βασικού τύπου εγκατάστασης πολυεθνικών επιχειρήσεων. Η Ισπανία και η Γαλλία καταγράφουν επίσης υψηλή αύξηση των ΑΞΕ – στην Ισπανία, το απόθεμα των ΑΞΕ αυξήθηκε από 470,8 δισ. ευρώ σε 807,8 δισ. ευρώ – αύξηση 71,6% – και εκείνο της Γαλλίας από 552,1 δισ. ευρώ σε 840,8 δισ. ευρώ – αύξηση 52,3% – εντός της ίδιας περιόδου.¹⁴

Τα στοιχεία για τις εσωτερικές και εξωτερικές εμπορικές ροές της ΕΕ δείχνουν ότι η παγκοσμιοποίηση εξακολουθεί να προχωρά. Οι εμπορικές ροές εντός της ΕΕ ξεπέρασαν σε όγκο τα 4 τρις ευρώ σε αγαθά και ξεπέρασαν το 1 τρις ευρώ σε υπηρεσίες το 2023.¹⁵ Η δυναμική αυτή υπογραμμίζει την επιτακτική ανάγκη η ΕΕ να επανεξετάσει την ισορροπία μεταξύ ρυθμιστικής εποπτείας και ευελιξίας της αγοράς. Ο προστατευτισμός σε επίπεδο κρατών έχει γίνει πολιτικά δημοφιλείς σε ορισμένα μέρη του κόσμου, αλλά η συνεχιζόμενη εξάρτηση της ΕΕ από ολοκληρωμένες αλυσίδες εφοδιασμού στους τομείς της τεχνολογίας, των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και των βιομηχανικών προϊόντων υπογραμμίζει τη σημασία της διατήρησης μιας ανοικτής οικονομίας με γνώμονα την αγορά. Αυτό που μπορεί να είναι ακόμα πιο σημαντικό για τη θέση της ΕΕ στην παγκόσμια οικονομία από αυτή την περιφερειακή ανθεκτικό-

τητα, είναι μια πολιτική ελεύθερου εμπορίου που θα προσαρμόζεται στη δυναμική της παγκόσμιας προσφοράς και ζήτησης.

Οι σημερινές αλλαγές στη δυναμική της παγκοσμιοποίησης – που χαρακτηρίζονται από το ψηφιακό εμπόριο και τις γεωπολιτικές εντάσεις – σηματοδοτούν ότι η ΕΕ θα πρέπει να αξιοποιήσει τις εμπορικές και βιομηχανικές πολιτικές της για να αυξήσει την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία και όχι να ακολουθήσει πολιτικές που αποσκοπούν στον περιορισμό της εξάρτησης από το εξωτερικό. Παρά τις αυξανόμενες γεωπολιτικές εντάσεις, όπως ο εμπορικός πόλεμος ΗΠΑ-Κίνας, οι αυξημένες ανησυχίες της ΕΕ για την κυριαρχία της Κίνας σε κρίσιμες τεχνολογίες και οι διαταραχές της παγκόσμιας αλυσίδας εφοδιασμού λόγω της πανδημίας COVID-19 και της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία, η εξάρτηση της ΕΕ από την κινεζική μεταποίηση και τις παγκόσμιες εφοδιαστικές αλυσίδες θα διατηρηθεί τουλάχιστον όσο η Κίνα συνεχίζει να παράγει προϊόντα υψηλής ζήτησης σε κλίμακα που δεν μπορεί να υποκατασταθεί από ευρωπαϊκή παραγωγή. Αντί να αποσυρθεί από τις παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού, η ΕΕ χρειάζεται μια συνεκτική πολιτική ελεύθερου εμπορίου που θα επιτρέψει την ισόρροπη ενσωμάτωση διαφοροποιημένων αλυσίδων εφοδιασμού, καλλιεργώντας παράλληλα εσωτερικές ικανότητες καινοτομίας που θα ενισχύσουν την παγκόσμια ανταγωνιστικότητά της.

Επίλογος και προτάσεις πολιτικής

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η μείωση των περιττών κανονιστικών περιορισμών από την ΕΕ θα καταστήσει τις ευρωπαϊκές βιομηχανίες πιο ανταγωνιστικές στις παγκόσμιες αγορές και θα βελτιώσει την εσωτερική ανταγωνιστικότητα. Αυτό θα μπορούσε να ενισχύσει τη θέση της ΕΕ όσον αφορά την ανάπτυξη και την ενσωμάτωση στις παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού. Η ΕΕ καλείται να ξεπεράσει τις πιέσεις που δημιουργεί ο αναδυόμε-

νος προστατευτισμός, διατηρώντας παράλληλα τα στρατηγικά εμπορικά της πλεονεκτήματα.

Σε εθνικό επίπεδο, η Ελλάδα και οι άλλες χώρες της ΕΕ με παρόμοια προβλήματα, θα πρέπει να ενισχύσουν τις πολιτικές ελεύθερου εμπορίου, αυξάνοντας την πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες που παράγονται σε άλλα μέρη σε χαμηλότερο κόστος και είναι ίδιας ή καλύτερης ποιότητας από τα εθνικά. Για τον σκοπό αυτό, οι εθνικές

¹⁴ Eurostat (2024e). [EU direct investment positions, flows and income, by countries](#) (BPM6).

¹⁵ Statista (2024a). [Intra-EU International Trade. Statistics report about Intra-European Union International Trade.](#)

πολιτικές ελεύθερου εμπορίου θα πρέπει να κινηθούν σε δύο άξονες: Αφενός, στην κατάργηση περιορισμών στις χρηματοοικονομικές συναλλαγές και την ενίσχυση των ιδιοκτησιακών δικαιωμάτων, και αφετέρου σε προβλέψεις για αντισταθμιστικά μέτρα με κοινωνικό χαρακτήρα, με στόχο την ανακούφιση των πραγματικών συνεπειών που υφίστανται συγκεκριμένες ομάδες από την απελευθέρωση του εμπορίου και τον διεθνή ανταγωνισμό.¹⁶

Πιο συγκριμένα, στους δύο αυτούς άξονες προτείνονται οι παρακάτω πολιτικές:

- **Ενίσχυση των δικαστικών μηχανισμών για την καλύτερη προστασία των επενδύσεων.** Αλλαγές στο δικαστικό σύστημα με εστίαση στην ταχύτερη εκδίκαση οικονομικών υποθέσεων και εκπαίδευση δικαστών σε ζητήματα διεθνούς επενδυτικού δικαίου.
- **Βελτίωση του συστήματος αποσβέσεων των επενδύσεων κεφαλαίου.** Προσφορά φορολογικών κινήτρων όπως οι ταχύτερες αποσβέσεις για ξένες και εγχώριες επενδύσεις και προστασία των κερδών από έκτακτη φορολόγηση.
- **Απλοποίηση της νομοθεσίας για την κινητικότητα κεφαλαίων.** Απλοποίηση διαδικασιών εισροών/εκροών κεφαλαίων και προσαρμογή στη διεθνή πρακτική. Έτσι θα περιοριστούν τα εμπόδια για τους επενδυτές.
- **Μείωση γραφειοκρατίας με απλούστευση διαδικασιών και ψηφιοποίηση.** Η ψηφιοποίηση υπηρεσιών και η μείωση περιττών διοικητικών διαδικασιών μπορούν να διευκολύνουν την προστασία και τη διαχείριση περιουσιακών στοιχείων.
- **Μέτρα μετάβασης και σύνδεσης των παραγωγών με νέους κλάδους της οικονομίας.** Μέτρα επανεκπαίδευσης και επανένταξης παραγωγών σε νέες τεχνολογίες ή άλλους κλάδους με συγκριτικό πλεονέκτημα.
- **Αντισταθμιστικά μέτρα για όσους επηρεάζονται αρνητικά βραχυπρόθεσμα.** Μέτρα προσωρινής οικονομικής ανακούφισης θα μπορούσαν να μετριάσουν τις αντιδράσεις και να ενισχύσουν την ευρύτερη υποστήριξη στις πολιτικές ελεύθερου εμπορίου, απορροφώντας σχετικά κοινωνικά κόστη.

16 Rickard, S. J. (2015) Compensating the losers: An examination of congressional votes on trade adjustment assistance. *International Interactions*, 41(1), pp. 46–60. DOI: 10.1080/03050629.2015.95469

**ΚΕΝΤΡΟ
ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΩΝ
ΜΕΛΕΤΩΝ**

Στέγη Μάρκου Δραγούμη

Μαιζώνος 38, Αθήνα

T: +30 210 5238373

www.kefim.org

info@kefim.org

[f facebook.com/kefim.org](https://www.facebook.com/kefim.org)

[x x.com/kefim_org](https://x.com/kefim_org)

[in gr.linkedin.com/company/centerforliberalstudies](https://gr.linkedin.com/company/centerforliberalstudies)

[yt youtube.com/kefim](https://www.youtube.com/kefim)